

На основу члана 15. став 1. Закона о Народној банци Србије ("Службени гласник РС", бр. 72/2003, 55/2004 и 44/2010), а у вези с чланом 28. став 7. и чланом 31. став 3. Закона о банкама ("Службени гласник РС", бр. 107/2005 и 91/2010), Извршни одбор Народне банке Србије доноси

О Д Л У К У О КЛАСИФИКАЦИЈИ БИЛАНСНЕ АКТИВЕ И ВАНБИЛАНСНИХ СТАВКИ БАНКЕ

Уводне одредбе

1. Овом одлуком утврђује се која се билансна актива и ванбилансне ставке класификују, критеријуми за класификацију потраживања банке, као и начин обрачуна резерви за процењене губитке који могу настати по основу потраживања банке, а ради адекватног и ефикасног управљања кредитним ризиком коме је банка изложена у свом пословању.

Под потраживањима банке која се класификују на начин утврђен овом одлуком подразумевају се билансна актива из тачке 3. став 1. и ванбилансне ставке из тачке 4. став 1. те одлуке.

Под резервом за процењене губитке који могу настати по основу потраживања банке подразумева се резерва која се обрачунава на начин утврђен тач. од 32. до 34. ове одлуке.

2. Поједини појмови, у смислу ове одлуке, имају следеће значење:

1) *материјално значајан износ* је износ већи од 1% појединачног потраживања банке од дужника, али не мањи од 1.000 динара за дужника који је физичко лице, односно од 10.000 динара за дужника који је правно лице;

2) *реструктурирано потраживање* је потраживање уређено уговором којим су редефинисани дужничко-поверилачки односи банке и дужника услед његових финансијских тешкоћа, и то тако:

– да су њиме замењена сва билансна потраживања од дужника, односно њихов већи део,

– да су битно промењени услови под којима је то потраживање одобрено (под чим се нарочито подразумева продужење рока враћања главнице или камате, смањење каматне стопе или висине потраживања, замена испуњења, као и друге промене којима се олакшава положај дужника),

– да је истовремено усвојен адекватан програм финансијске консолидације дужника који је правно лице, односно у случају дужника који је физичко лице (осим пољопривредника и предузетника) – да је банка, на основу кредитне способности дужника, оценила да је он у могућности да уредно измирује своје обавезе према банци у наредном периоду, умањила висину потраживања за износ депозита положеног на име обезбеђења потраживања у случају да је тај депозит положен и уговорила да се дужник након извршеног реструктурирања неће додатно задуживати;

3) *стамбена непокретност* је кућа, стан и делови стамбене зграде који су намењени становању, гаража, односно гаражно место заједно са станом, као и земљиште с грађевинском дозволом за изградњу куће, с тим што се викендице не сматрају стамбеном непокретношћу;

4) *овлашћени процењивач* је судски вештак одговарајуће струке, правно лице које је основано за обављање делатности вештачења у складу са законом којим се уређују услови за обављање послова вештачења или орган који је, у складу са законом којим се уређују порески поступак и пореска администрација, надлежан за вођење пореског поступка, при чему ово лице не може бити лице повезано с дужником на начин утврђен Законом о банкама и не може бити укључено у процес одобравања пласмана или продају непокретности;

5) *тржишна вредност непокретности* означава процењени новчани износ за који непокретност, на дан утврђивања њене вредности, може бити продата под условом да купац и продавац поступају добровољно, информисано, опрезно и без принуде, при чему ова вредност мора бити транспарентно и јасно документована и мора је утврдити овлашћени процењивач;

6) *предузетник* је физичко лице које се региструје у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката;

7) *пољопривредник* је физичко лице – носилац или члан породичног пољопривредног газдинства у смислу закона којим се уређују пољопривреда и рурални развој.

Билансна актива и ванбилансне ставке које се класификују

3. Билансну активу банке која се класификује у смислу ове одлуке чине:

- доспели и недоспели краткорочни и дугорочни кредити;
- депозити код банака;
- камате и накнаде;
- дугорочне и краткорочне хартије од вредности које се држе до доспећа, као и хартије од вредности које су расположиве за продају а не укључују се у књигу трговања;

- учешћа банке у капиталу других правних лица, осим учешћа која представљају одбитну ставку од капитала у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке;
- средства стечена наплатом потраживања у складу с тачком 21а. ст. 4. и 5. ове одлуке;
- билансна актива која се укључује у књигу трговања а за коју банка не рачуна капитални захтев за тржишне ризике у смислу одлуке којом се уређује адекватност капитала банке;
- друга билансна актива, осим билансне активе из става 2. ове тачке.

Не класификује се следећа билансна актива банке:

- готовина у благајни, средства на жиро-рачуну, злато и други племенити метали;
- потраживања од држава и централних банака којима се у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке додељује пондер кредитног ризика 0%;
- потраживања од територијалних аутономија и јединица локалне самоуправе којима се у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке додељује пондер кредитног ризика 0%;
- потраживања од јавних административних тела којима се у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке додељује пондер кредитног ризика 0%;
- потраживања од међународних развојних банака и међународних организација којима се у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке додељује пондер кредитног ризика 0%;
- основна средства, инвестиционе некретнине и нематеријална улагања;
- средства стечена наплатом потраживања у вези с којима су испуњени услови из тачке 21а. ст. од 1. до 3. ове одлуке;
- уписани а неуплаћени акцијски капитал;
- сопствене акције;
- учешћа банке у капиталу других правних лица која представљају одбитну ставку од капитала у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке;
- залихе;
- билансна актива која се укључује у књигу трговања, а за коју банка рачуна капитални захтев за тржишне ризике у смислу одлуке којом се уређује адекватност капитала банке.

4. Ванбилансне ставке банке које се класификују у смислу ове одлуке чине:

- издате плативе и чинидбене гаранције,
- авали и акцепти меница,
- други облици јемства,
- непокривени акредитиви,
- неискоришћене преузете обавезе,
- друге ванбилансне ставке по којима може доћи до плаћања банке.

Не класификују се следеће ванбилансне ставке банке:

- по основу изложености према државама и централним банкама којима се у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке додељује пондер кредитног ризика 0%;
- по основу изложености према територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе којима се у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке додељује пондер кредитног ризика 0%;
- по основу изложености према јавним административним телима којима се у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке додељује пондер кредитног ризика 0%;
- по основу изложености према међународним развојним банкама и међународним организацијама којима се у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке додељује пондер кредитног ризика 0%;
- које се укључују у књигу трговања а за које банка рачуна капитални захтев за тржишне ризике у смислу одлуке којом се уређује адекватност капитала банке;
- остале ванбилансне ставке по којима не може доћи до плаћања банке.

Методологија за процену обезвређења билансне активе и вероватног губитка по ванбилансним ставкама

5. Банка је дужна да својим актима утврди методологију за процену обезвређења билансне активе и вероватног губитка по ванбилансним ставкама (у даљем тексту: методологија) у складу с Међународним рачуноводственим стандардима, односно Међународним стандардима финансијског извештавања.

6. Банка методологијом:

- утврђује критеријуме за идентификацију потраживања за која се процена износа обезвређења билансне активе и вероватног губитка по ванбилансним ставкама врши на појединачној основи;

- утврђује поступке за процену износа обезвређења билансне активе и/или вероватног губитка по основу ванбилансних ставки, као и надлежности и одговорности у том процесу;
- утврђује методе и технике које користи за процену на појединачној и групној основи;
- утврђује критеријуме разврставања потраживања у групе потраживања са сличним карактеристикама за потребе процене на групној основи;
- обезбеђује да све анализе, процене и остали поступци у процесу процене износа обезвређења билансне активе и вероватног губитка по ванбилансним ставкама буду прецизно објашњени и документовани;
- обезбеђује да процена износа обезвређења билансне активе и вероватног губитка по ванбилансним ставкама буде заснована на тачним и ажурним подацима и да узима у обзир све значајне унутрашње и спољне факторе који могу утицати на наплативост потраживања.

7. Банка је дужна да методологију доследно примењује и најмање једном годишње преиспитује и да је, по потреби, прилагођава, као и да прилагођава претпоставке на којима је заснована.

8. Банка је дужна да најмање једном у три месеца процењује квалитет потраживања, утврђује да ли постоји објективан доказ о обезвређењу билансне активе, односно вероватан губитак по основу ванбилансних ставки и да обрачунава адекватан износ тог обезвређења, односно вероватног губитка.

Обрачунати износ обезвређења билансне активе банка књиговодствено евидентира на терет расхода, а у корист исправке вредности те активе, а обрачунати износ вероватног губитка по основу ванбилансних ставки евидентира на терет расхода, а у корист резервисања за губитке по ванбилансним ставкама.

9. При обрачуну износа обезвређења билансне активе и вероватног губитка по основу ванбилансних ставки, банка може узети у обзир новчане токове по основу средстава обезбеђења потраживања.

Банка методологијом утврђује врсте средства обезбеђења које узима у обзир у смислу става 1. ове тачке, начин утврђивања њихове вредности, као и очекивани период у коме ће се уновчити.

10. Под објективним доказом о обезвређењу билансне активе подразумевају се подаци о једном или више насталих догађаја који негативно утичу на способност дужника да уредно измирује своје обавезе према банци.

11. Банка је дужна да обезвређење билансне активе и вероватан губитак по основу ванбилансних ставки за појединачно значајна потраживања процењује на појединачној основи.

Процена обезвређења билансне активе на појединачној основи обухвата утврђивање постојања објективног доказа овог обезвређења, процену садашње вредности будућих новчаних токова и обрачун износа тог обезвређења за свако појединачно потраживање од дужника које је укључено у ову процену.

Објективан доказ о обезвређењу билансне активе на појединачној основи постоји:

- ако финансијско стање дужника указује на знатне проблеме у његовом пословању;
- ако постоје подаци о неизмирењу обавеза, о учесталом кашњењу у отплати камата и/или главнице или о неиспуњавању других уговорних одредаба;
- ако банка, услед финансијских тешкоћа дужника, битно промени услове отплате потраживања у односу на оне који су првобитно уговорени;
- ако постане извесно да ће бити покренут стечајни поступак над дужником или друга врста његове финансијске реорганизације.

12. Износ обезвређења билансне активе утврђује се као разлика између књиговодствене вредности потраживања и садашње вредности очекиваних будућих новчаних токова по том потраживању.

Изузетно од става 1. ове тачке, ако је за одређено потраживање рок у коме се очекују будући новчани токови краћи од годину дана – износ обезвређења билансне активе банка може да утврди као разлику између књиговодствене вредности потраживања и очекиваних будућих новчаних токова по том потраживању.

13. Процена вероватног губитка по основу ванбилансних ставки на појединачној основи обухвата процену надокнадивости будућих новчаних одлива за сваку преузету ванбилансну обавезу и обрачун износа вероватног губитка за сваку појединачну ванбилансну ставку која је укључена у ову процену.

Ненадокнадивим будућим новчаним одливима сматра се номинални износ очекиваних новчаних одлива по основу ванбилансних обавеза умањен за износ за који се основано процењује да ће га надокнадити друга уговорна страна или ће бити надокнађен по основу наплате из средстава обезбеђења потраживања.

Износ вероватног губитка по основу ванбилансних ставки једнак је садашњој вредности очекиваних ненадокнадивих будућих новчаних одлива по тим ставкама.

Изузетно од става 3. ове тачке, ако процени да ће новчани одливи из става 2. те тачке настати у року краћем од годину дана у односу на датум обрачуна износа вероватног губитка по основу ванбилансних ставки – банка тај износ може утврдити у износу једнаком тим одливима.

Процена на групној основи

14. Процену обезвређења билансне активе и вероватног губитка по основу ванбилансних ставки на групној основи банка је дужна да врши за сва потраживања код којих се ово обезвређење или ови губици не могу директно повезати с тим потраживањима, али за које се на основу искуства може проценити да постоје у кредитном портфолију.

Процену из става 1. ове тачке банка врши:

- за потраживања за која при процени на појединачној основи утврди да не постоји објективан доказ о обезвређењу билансне активе или вероватан губитак по основу ванбилансних ставки, односно ако на појединачној основи није утврђен износ обезвређења билансне активе и вероватног губитка по основу ванбилансних ставки;
- за потраживања која припадају групи малих потраживања.

Изузетно од става 2, алинеја друга, ове тачке, банка процену обезвређења билансне активе и вероватног губитка по основу ванбилансних ставки за потраживања која припадају групи малих потраживања може, у складу с методологијом, вршити на појединачној основи.

15. При процени из тачке 14. став 1. ове одлуке, банка је дужна да групише потраживања на основу сличних карактеристика кредитног ризика које одражавају способност дужника да измирује своје обавезе у складу са уговореним условима, и то према једном или више критеријума као што су: врста производа, уредност у измиривању обавеза, кредитни рејтинг, географска локација пословања, врста средстава обезбеђења потраживања, сектор пословања и др.

16. Процена обезвређења билансне активе на групној основи представља заједничку процену будућих новчаних токова појединачне групе потраживања на основу података о губицима из ранијих периода за потраживања с карактеристикама кредитног ризика сличним онима у тој групи, а у складу с методологијом.

17. Под објективним доказом о обезвређењу групе потраживања подразумевају се и подаци који указују на то да је током уговорног односа дошло до негативних догађаја који могу утицати на смањење будућих новчаних токова одређене групе потраживања, при чему то смањење може да се измери, али се не може идентификовати на нивоу појединачних потраживања у групи. Ови негативни догађаји односе се на:

- промене које негативно утичу на способност измиривања обавеза дужника одређене групе (нпр. повећан број кашњења у отплати, повећан број дужника који су искористили лимит по кредитној картици а отплаћују минималне месечне износе и сл.);

- економске услове који утичу на неизмиривање обавеза по основу потраживања у одређеној групи (нпр. повећање стопе незапослености у географској области у којој дужник послује, смањење вредности непокретности узетих као средство обезбеђења, значајне промене каматних стопа или девизног курса и сл.).

18. Процена вероватног губитка по основу ванбилансних ставки на групној основи представља заједничку процену надокнадивости будућих новчаних одлива по основу ванбилансних обавеза за групе ванбилансних ставки са сличним карактеристикама, а у складу с методологијом.

Процена на основу искуства

19. Ако банка не располаже с довољно историјских података или ти подаци не одражавају у потпуности тренутне услове у којима банка послује – дужна је да процену обезвређења билансне активе и вероватних губитака по основу ванбилансних ставки изврши на основу свог искуства.

Банка је дужна да за потребе процене из става 1. ове тачке својим актима одреди органе и организационе јединице у чијем ће делокругу бити та процена, као и услове под којима ће се она вршити.

Процена из ове тачке мора бити јасно документована и образложена на одговарајући начин.

Критеријуми за класификацију

20. Банка је дужна да сва потраживања од дужника, осим потраживања из тачке 3. став 2. и тачке 4. став 2. ове одлуке, класификује у категорије А, Б, В, Г и Д – на основу критеријума благовремености, односно доцње у измиривању обавеза тог дужника према банци, на основу процене његовог финансијског стања, односно кредитне способности и на основу квалитета средстава обезбеђења.

21. Потраживања од дужника класификују се на следећи начин:

1) у категорију А:

- потраживања од дужника код кога се, на основу процене финансијског стања, односно кредитне способности, не очекују проблеми у наплати,
- потраживања обезбеђена првокласним средствима обезбеђења, под условом из тачке 28. став 3. ове одлуке,
- потраживања по којима дужник своје обавезе измирује благовремено или је у доцњи не дужој од 30 дана;

2) у категорију Б:

- потраживања од дужника чије финансијско стање, односно кредитна способност нису у потпуности задовољавајући услед одређених проблема али не указују на знатније погоршање у будућности,
- потраживања по којима је дужник у доцњи од 31 дан до 60 дана;

3) у категорију В:

- потраживања од дужника чије финансијско стање, односно кредитна способност нису задовољавајући и указују на погоршање у будућности,
- потраживања по којима је дужник у доцњи од 61 дан до 90 дана;

4) у категорију Г:

- потраживања од дужника чије финансијско стање, односно кредитна способност указују на знатне проблеме могућности наплате тог потраживања, а пре свега потраживања од неликвидног дужника, несолвентног дужника или дужника који не спроводи програм финансијске консолидације, односно дужника који је физичко лице (осим пољопривредника и предузетника) које се, након извршеног реструктурирања потраживања, додатно задужило,
- потраживања по којима је дужник у доцњи од 91 дан до 180 дана;

5) у категорију Д:

- потраживања са сумњивим или спорним правним основом,
- потраживања од дужника у ликвидацији или стечају,
- потраживања од дужника који не поступа по усвојеном плану реорганизације у смислу закона којим се уређује стечај,
- потраживања од дужника – новооснованог привредног друштва у смислу тачке 25. ове одлуке, коме је банка уступила потраживање,
- потраживања по којима је дужник у доцњи дужој од 180 дана,
- потраживања која не испуњавају услове за класификацију у остале категорије из ове тачке,

– потраживања од дужника према коме је банка имала доспело потраживање које је уступила у претходне три године.

21а. Непокретности стечене наплатом потраживања не класификују се у току периода од три године од датума доспећа тог потраживања утврђеног у складу с тачком 23. ове одлуке, под условом:

- да банка у тренутку стицања непокретности располаже проценом њене тржишне вредности која није старија од годину дана;
- да банка током овог периода тржишну вредност стечене непокретности утврђује најмање једном годишње.

Изузетно од става 1. ове тачке, ако је банка средства из тог става стекла пре датума доспећа потраживања, период из тог става рачуна се од дана стицања ових средстава.

Остала средства стечена наплатом потраживања не класификују се у току годину дана од дана стицања под условом да банка у тренутку стицања тих средстава располаже проценом њихове тржишне вредности која није старија од годину дана.

Средства из ст. 1. и 3. ове тачке у вези с којима нису испуњени услови из тих ставова класификују се у категорију Д.

Средства из ст. 1. и 3. ове тачке која банка у периодима из тих ставова није отуђила ни ставила у функцију свог пословања класификују се у категорију Д.

Под стављањем средстава у функцију пословања у смислу става 5. ове тачке подразумева се да банка та средства користи као основна средства или као инвестиционе некретнине.

21б. Потраживања од дужника, осим од новооснованог привредног друштва, коме је банка уступила потраживање класификују се у складу с критеријумима за класификацију из тачке 20. ове одлуке ако су испуњени следећи услови:

- да у тренутку уступања потраживања дужник коме банка уступа потраживање није у доцњи дужој од 60 дана;
- да процена финансијског стања дужника коме је уступљено потраживање, која, између осталог, обухвата и утицај уступања потраживања на класификацију потраживања према том дужнику и која је извршена на основу финансијских показатеља прописаних овом одлуком и критеријума банке за процену финансијског стања дужника утврђених њеним актима, као и на основу завршног

финансијског извештаја и периодичних финансијских извештаја дужника за последњих годину дана од дана вршења процене – указује да ће тај дужник бити способан да након уступања потраживања уредно измирује своје обавезе према банци;

– да дужник током годину дана након уступања потраживања измирује своје обавезе према банци благовремено, односно с доцњом не дужом од 60 дана.

Потраживања од дужника из става 1. ове тачке у вези с којима нису испуњени услови из тог става класификују се у категорију Д.

22. Сва потраживања од истог дужника класификују се у једну категорију, која се одређује на основу потраживања које је најнеповољније класификовано, изузев потраживања која су обезбеђена на начин утврђен у тач. 28. и 29. ове одлуке.

Изузетно од става 1. ове тачке, потраживања са сумњивим и спорним правним основом не одређују класификацију осталих потраживања.

Благовременост у измиривању обавеза дужника

23. Доцња у наплати потраживања рачуна се према првобитном датуму доспећа, и то за износ потраживања који је материјално значајан.

За потраживање којим су дужнику посредно или непосредно обезбеђена средства за измиривање претходно одобреног потраживања банке, доцња у наплати рачуна се према првобитном датуму доспећа измиреног потраживања.

Уступање потраживања другој банци не утиче на класификацију тог потраживања коју банка којој је то потраживање уступљено врши према критеријуму благовремености.

Изузетно од ст. 1. и 2. ове тачке, доцња у наплати потраживања рачуна се према накнадно уговореном датуму доспећа ако су испуњени следећи услови:

– да дужник није у доцњи дужој од 90 дана у моменту подношења захтева за продужење рока отплате потраживања, односно на дан ступања на снагу Одлуке о мерама за очување стабилности финансијског система у вези с кредитима индексираним у страниј валути („Службени гласник РС“, бр. 21/2015) – за потраживања за која је закључен анекс уговора у складу с том одлуком;

– да финансијско стање, односно кредитна способност дужника процењена на основу финансијских показатеља прописаних овом одлуком и критеријума банке за процену финансијског стања и кредитне

способности дужника утврђених њеним актима, као и на основу завршног финансијског извештаја и периодичних финансијских извештаја дужника за последњих годину дана од дана вршења процене, односно за дужника који је физичко лице (осим пољопривредника и предузетника) на основу ажуриране документације из тачке 30. те одлуке, односно последње расположиве документације за дужнике који су закључили анекс у складу са одлуком из алинеје прве овог става – указује да ће тај дужник бити способан да уредно измирује своје обавезе према накнадно уговореним условима отплате;

– да је при продужењу рока отплате потраживања уговорен месечни обрачун и наплата камате или камате и дела главнице, односно, ако првобитно уговорена динамика отплате потраживања предвиђа обрачун и наплату камате и дела главнице ређи од месечног – да динамика отплате потраживања уговорена при продужењу рока отплате није ређа од првобитно уговорене, осим за потраживања обезбеђена првокласним средством обезбеђења;

– да дужник током годину дана након продужења рока отплате измирује своје обавезе према банци благовремено, односно с доцњом не дужом од 90 дана.

Изузетно од ст. 1. и 2. ове тачке, доцња у наплати потраживања рачуна се према накнадно уговореном датуму доспећа под условом да је дужник у периоду од најмање три месеца, односно најмање три узастопна плаћања према накнадно уговореном плану отплате своје обавезе измиривао с доцњом не дужом од 30 дана, у случају:

– реструктурираних потраживања, ако је реструктурирање тих потраживања извршено први пут;

– реструктурираних потраживања која су реструктурирана други пут, само ако је друго реструктурирање извршено у складу са законом којим се уређује споразумно финансијско реструктурирање привредних друштава;

– потраживања реструктурираних на основу закључења анекса уговора о стамбеном кредиту индексираним у швајцарским францима, у складу са одлуком из става 4, алинеја прва, ове тачке, при чему се ово реструктурирање не сматра реструктурирањем потраживања које је извршено први пут, у смислу алинеје прве овог става;

– да је дужник у поступку реорганизације у складу са законом којим се уређује стечај.

Процена финансијског стања и кредитне способности дужника

24. Банка је дужна да својим актима уреди поступке процене финансијског стања и кредитне способности дужника, као и критеријуме и начин класификације потраживања у категорије из тачке 21. ове

одлуке узимајући у обзир ту процену, а на основу документације из тачке 30. те одлуке.

Банка је дужна да, при уређивању поступака и критеријума из става 1. ове тачке, узме у обзир и благовременост дужника у измиривању обавеза према банци у последњих дванаест месеци, с тим да у категорију повољнију од категорије В не могу бити класификована потраживања од дужника који је у току последњих дванаест месеци измиривао обавезе према банци с доцњом дужом од 90 дана.

25. Процену финансијског стања дужника – правних лица, банка је дужна да врши нарочито на основу анализе:

- показатеља профитабилности;
- адекватности рочне структуре одређених елемената активе и пасиве;
- адекватности новчаних токова са аспекта измиривања обавеза;
- показатеља финансијске структуре, а пре свега степена задужености;
- изложености дужника кредитно-девизном ризику;
- привредне гране у којој дужник послује, положаја дужника на тржишту, специфичних карактеристика дужника и других релевантих показатеља.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка није дужна да врши процену финансијског стања банака којима, у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке, одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи.

Изузетно од става 1. ове тачке – процену финансијског стања дужника који је основан у претходне две године од дана кад се врши класификација (новооснована привредна друштва), као и дужника који је основан с посебном наменом, односно за реализацију унапред утврђеног пројекта (пројектно финансирање), банка врши на основу процене могућности тог дужника да оствари адекватне токове готовине који обезбеђују благовремено измиривање обавеза по уговореној динамици отплате потраживања, при чему ову процену врши у складу са својим актима из тачке 24. ове одлуке.

Процену из става 3. ове тачке банка врши најмање на основу:

- анализе рентабилности улагања за које су одобрена средства, односно процене будућих токова готовине тог улагања (пословни план, финансијске пројекције, оцена периода враћања улагања, анализа осетљивости пројекта на ризике и сл.) у случају новооснованих привредних друштава;

– анализе рентабилности пројекта за који су одобрена средства, односно процене будућих токова готовине тог пројекта (пословни план, финансијске пројекције, оцена периода враћања улагања, анализа осетљивости пројекта на ризике и сл.), као и континуираног праћења реализације тог пројекта у случају пројектног финансирања.

Потраживања од новооснованих привредних друштава, као и потраживања по основу пројектног финансирања, не могу бити класификована у категорију повољнију од категорије В – ако су процењени будући новчани токови у току било ког периода измиривања обавеза према банци неадекватни, као и ако се током отплате потраживања знатно одступи од иницијалног пословног плана, односно планиране реализације пројекта.

26. Оцену кредитне способности дужника – физичких лица (осим пољопривредника и предузетника) банка је дужна да врши нарочито на основу анализе:

– степена кредитне задужености дужника, који се утврђује као однос укупних месечних кредитних обавеза и редовних нето месечних прихода тог дужника, а који банка утврђује при одобравању потраживања, као и након тога, у складу с начином и динамиком утврђеним њеним актом;

– валутне структуре укупних месечних кредитних обавеза дужника, нарочито узимајући у обзир већу изложеност ризику дужника чије су обавезе уговорене у страниј валути или у динарима с девизном клаузулом.

Под укупним месечним кредитним обавезама из става 1. ове тачке подразумева се збир ових обавеза по кредитима и кредитним картицама (месечна обавеза од укупно одобреног кредита по картици), активираних јемстава по кредитима и обавеза из уговора о финансијском лизингу, с тим што банка у укупне месечне кредитне обавезе, у складу са својим актима, може укључити и друге обавезе лица из тог става.

Квалитет средстава обезбеђења

27. Средства обезбеђења потраживања банке, у смислу ове одлуке, а према њиховом квалитету, могу бити првокласна и адекватна средства обезбеђења.

28. Првокласним средством обезбеђења сматрају се:

– готовински депозит код банке – под условом да је уговорено да служи као обезбеђење за одређена потраживања банке, да рок

његовог доспећа одговара року доспећа потраживања и да једино банка може њиме располагати;

- дужничке хартије од вредности, као и гаранције, други облици јемства, контрагаранције и други слични инструменти нематеријалне кредитне заштите чији су издаваоци државе и централне банке којима се у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке додељује пондер кредитног ризика 0%;

- дужничке хартије од вредности, као и гаранције, други облици јемства, контрагаранције и други слични инструменти нематеријалне кредитне заштите чији су издаваоци територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе којима се у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке додељује пондер кредитног ризика 0%;

- дужничке хартије од вредности, као и гаранције, други облици јемства, контрагаранције и други слични инструменти нематеријалне кредитне заштите чији су издаваоци јавна административна тела којима се у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке додељује пондер кредитног ризика 0%;

- дужничке хартије од вредности, као и гаранције, други облици јемства, контрагаранције и други слични инструменти нематеријалне кредитне заштите чији су издаваоци међународне развојне банке или међународне организације којима се у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке додељује пондер кредитног ризика 0%;

- дужничке хартије од вредности, као и гаранције, други облици јемства, контрагаранције и други слични инструменти нематеријалне кредитне заштите чији су издаваоци банке којима у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи;

- залога на злату.

Инструментима нематеријалне кредитне заштите, у смислу става 1. ове тачке, сматрају се инструменти чијим коришћењем банка смањује кредитни ризик коме је изложена, а то смањење настаје по основу обавезе трећег лица да изврши плаћање одређеног износа банци у случају неизмирења обавеза дужника банке или настанка другог уговореног догађаја или околности чијим наступањем банка стиче право коришћења тог инструмента.

Потраживања обезбеђена првокласним средствима обезбеђења из става 1. ове тачке могу се, у висини обезбеђеног износа, класификовати у категорију А под условом:

- да су испуњени сви услови за признавање кредитне заштите прописани одлуком којом се уређује адекватност капитала банке који се односе на то средство обезбеђења;

- да дужник то потраживање измирује с доцњом не дужом од 90 дана;
- да издавалац средства обезбеђења није у стечају, односно да поступа по усвојеном плану реорганизације у смислу закона којим се уређује стечај.

29. Адекватним средством обезбеђења сматрају се:

1) хипотека на непокретности под условом:

- да је пуноважна у складу с меродавним правом и уписана у земљишне књиге, катастар непокретности или други одговарајући регистар, а уговорним одредбама и одговарајућим правним поступком се намирење из вредности хипотековане непокретности обезбеђује у разумном року,

- да банка редовно прати вредност непокретности и њену тржишну вредност утврђује најмање једном у три године, као и чешће ако су осетније промењени услови на тржишту ових непокретности или је физичко стање те непокретности промењено,

- да је банка својим политикама, процедурама или другим актима прописала врсте непокретности које прихвата као средство обезбеђења, као и услове и начин одобравања кредита обезбеђених овом хипотеком,

- да је банка утврдила јасне и свеобухватне процедуре за праћење и проверу адекватности осигурања од ризика наступања штете на хипотекованој непокретности,

- да финансијско стање, односно кредитна способност дужника не зависи великим делом од вредности хипотековане непокретности или новчаних токова од њене употребе, већ од дужникове способности да дуг отплати из других извора прихода,

- да вредност хипотековане непокретности не зависи великим делом од финансијског стања, односно кредитне способности дужника, не узимајући у обзир макроекономске факторе који утичу и на вредност непокретности и на финансијско стање, односно кредитну способност дужника,

- да дужник потраживања обезбеђена овом хипотеком измирује с доцњом не дужом од 720 дана,

- да власник хипотековане непокретности није у стечају, односно да поступа по усвојеном плану реорганизације у смислу закона којим се уређује стечај,

- да тржишна вредност хипотековане непокретности умањена за износ свих потраживања с вишим правом првенства над том непокретношћу није мања од укупне висине потраживања банке;

2) залога на робном запису под условом:

- да је успостављена у складу са законом којим се уређују јавна складишта за пољопривредне производе,

- да вредност потраживања није већа од тржишне вредности ускладиштених пољопривредних производа за које је издат робни запис, умањене за трошкове складиштења, односно да није већа од износа накнаде по уговору о осигурању на коју банка има законско заложно право у случају пропасти ових производа,

- да рок доспећа потраживања није дужи од периода на који је издат робни запис,

- да дужник потраживања обезбеђена овом залогом измирује с доцњом не дужом од 180 дана;

3) залога на домаћим животињама обележеним и регистрованим у складу са законом којим се уређује ветеринарство, под условом:

- да је успостављена и уписана у регистар залогe у складу са законом којим се уређује заложно право на покретним стварима уписаним у регистар и да је банка уписана као први поверилац по основу те залогe, а уговорним одредбама и одговарајућим правним поступком се намирење из вредности предмета залогe обезбеђује у разумном року,

- да је за предмет залогe закључен уговор о осигурању тако да је полиса винкулирана у корист банке и обухвата најмање осигурање од ризика угинућа због болести или несрећног случаја, принудног клања из нужде, односно принудног клања из економских разлога,

- да вредност потраживања није већа од тржишне вредности предмета залогe, односно да није већа од износа накнаде по уговору о осигурању за случај пропасти предмета залогe,

- да банка редовно прати тржишну вредност предмета залогe и да ту вредност утврђује у складу с динамиком предвиђеном актима банке, а најмање једном годишње,

- да дужник потраживања обезбеђена овом залогом измирује с доцњом не дужом од 90 дана.

У случају стамбене непокретности, поред услова из става 1. одредба под 1) ове тачке, потребно је буде испуњен и услов да власник те непокретности у њој станује или да је непокретност дао у закуп на основу одговарајућег уговора (или намерава да у њој станује или је дâ у закуп).

Потраживања банке обезбеђена адекватним средствима обезбеђења могу се класификовати у једну категорију повољнију од оне у коју би била класификована.

Кредитни досије дужника

30. Банка је дужна да својим актима уреди поступке формирања и континуираног ажурирања кредитног досијеа за сваког дужника.

Кредитни досије дужника треба да садржи потпуне и тачне податке који треба да обезбеде утврђивање финансијског стања,

односно кредитне способности тог дужника, процену могућности наплате потраживања и квалитета средстава обезбеђења, а нарочито треба да садржи:

- документацију о статусу дужника (за правно лице – извод из регистра привредних субјеката, за физичко лице – фотокопију личне карте или образац с подацима са електронске личне карте, односно фотокопију пасоша, за предузетника – извод из регистра привредних субјеката или решење о оснивању радње, за пољопривредника – извод из регистра пољопривредних газдинстава);

- оцену финансијског стања и кредитне способности дужника, укључујући и анализу његове изложености девизном ризику;

- финансијске извештаје дужника за последња два обрачунска периода пре настанка потраживања, као и за све обрачунске периоде до потпуног измиривања потраживања, укључујући и извештај ревизора за оне дужнике за које је то прописано законом, осим за дужнике који почињу да се баве делатношћу;

- документацију о измиривању обавеза дужника према банци у току последњих дванаест месеци, осим за нове дужнике банке;

- извештај из базе података о укупним кредитним обавезама, односно о задужености дужника и његовој уредности у извршавању обавеза;

- одлуке банке о одобравању кредита и настанку других потраживања, као и о евентуалним изменама услова под којима су кредити одобрени, односно потраживања настала;

- уговорну документацију која се односи на дужника;

- податке о класификацији потраживања дужника – у тренутку настанка потраживања и после тога;

- преписку и другу документацију о контактима банке и дужника у вези с потраживањем;

- документацију у вези са средствима обезбеђења потраживања којом се доказује испуњеност услова из тач. 28. и 29. ове одлуке;

- документацију у вези с наплатом потраживања дужника и мерама које је банка предузела ради наплате.

У случају уступања потраживања другој банци, банка која уступа своје потраживање према дужнику дужна је да документацију из става 2, алинеја четврта, ове тачке достави банци којој то потраживање уступа.

Дужник према коме је банка имала потраживање које је уступила другој банци не сматра се новим дужником банке којој је то потраживање уступљено у смислу става 2, алинеја четврта, ове тачке.

Досије дужника који је јединица локалне самоуправе или организација обавезног социјалног осигурања садржи податке из става 2. ове тачке, затим одлуке о задуживању у смислу закона којим се уређује јавни дуг, као и анализу банке о економичности улагања за које су одобрена средства (пословни план, финансијске пројекције, оцена периода враћања улагања и анализа осетљивости пројекта на ризике).

Финансијски извештаји дужника из става 3. ове тачке саставни су део правилника којим се уређује начин припреме, састављања и подношења завршних рачуна корисника буџетских средстава и буџетских фондова Републике Србије и локалних власти.

Досије дужника који је предузетник и пољопривредник садржи податке из става 2. ове тачке, изузев података из алинеје треће тог става, као и доказ о порезима који су плаћени у последњих дванаест месеци а које тај дужник дугује као порески обвезник у смислу закона којим се уређује порез на доходак грађана. Досије предузетника који порез на приходе од самосталне делатности плаћа на паушално утврђен приход у смислу тог закона садржи и податке о оствареном промету у последњих дванаест месеци, а досије предузетника и пољопривредника који пословне књиге води према систему простог, односно двојног књиговодства садржи и биланс успеха, односно биланс стања и биланс успеха за претходну пословну годину.

Изузетно од става 7. ове тачке, досије дужника пољопривредника који није порески обвезник у смислу закона којим се уређује порез на доходак грађана садржи податке из става 2. ове тачке, изузев података из алинеје треће тог става, као и доказ о измиреним доприносима за пензијско и инвалидско осигурање и здравствено осигурање у складу са законом којим се уређује систем обавезног пензијског и инвалидског осигурања и обавезног здравственог осигурања.

Досије дужника који је физичко лице (осим пољопривредника и предузетника) садржи податке из става 2. ове тачке, изузев података из алинеје треће тог става, као и доказе о запослењу и заради или пензији дужника у последња три месеца које је издао и оверио послодавац, са изјавом дужника да се могу користити за проверу плаћених пореза и доприноса, а ако је дужник порески обвезник у смислу закона којим се уређује порез на доходак грађана – садржи и податке о оствареном годишњем приходу који је запослени остварио и прописаним порезима и доприносима који се плаћају из тог прихода.

Динамику ажурирања кредитног досијеа дужника из става 8. ове тачке, у периоду након одобравања потраживања, односно током отплате кредита, банка утврђује својим актима, на начин којим се обезбеђује адекватно управљање кредитним ризиком, а најмање једном

у три године, као и чешће ако је дошло до осетније промене у околностима које утичу на кредитну способност дужника (нпр. осетнији раст девизног курса, кашњење у отплати и сл.).

31. Потраживања од дужника за кога банка не располаже потпуним и ажурним подацима из тачке 30. ове одлуке класификују се у категорију Д, осим ако делимично недостају или су неажурни само подаци који су мање значајни за утврђивање финансијског стања, односно кредитне способности дужника и процену могућности наплате потраживања, у ком се случају потраживања од тог дужника класификују у једну категорију неповољнију од оне у коју би била класификована.

Изузетно од става 1. ове тачке, потраживања од дужника физичког лица за кога банка не располаже ажурним подацима из тачке 30. ове одлуке класификују се у једну категорију неповољнију од оне у коју би иначе била класификована.

Обрачун резерве за процењене губитке

32. Банка је дужна да редовно обрачунава резерву за процењене губитке који могу настати по основу билансне активе и ванбилансних ставки и да је исказује у укупном износу, на начин утврђен у тач. 33. и 34. ове одлуке, у складу с променама квалитета и износа својих потраживања, а најмање тромесечно.

33. Основицу за обрачун резерве за процењене губитке представља бруто књиговодствена вредност потраживања умањена за:

- неискоришћени износ оквирних кредита и осталих пласмана које банка може безусловно и без претходне најаве отказати или за које је уговорено право банке да једнострано раскине уговор услед погоршања финансијског стања, односно кредитне способности дужника, при чему се овај кредит за физичка лица сматра безусловно опозивим ако је то предвиђено прописима којима се уређује заштита клијената банке – физичких лица или уговорни услови допуштају банци да га у потпуности опозове;

- 80% неискоришћеног износа оквирних кредита и осталих пласмана са ефективним роком доспећа до годину дана;

- 50% неискоришћеног износа оквирних кредита и осталих пласмана са ефективним роком доспећа дужим од годину дана;

- 50% вредности лицитационих и тендерских гаранција, гаранција за добро извршење посла, царинских гаранција и гаранција за измирење пореских обавеза, као и чинидбених гаранција.

Ефективним роком доспећа из става 1. ове тачке сматра се првобитно уговорени рок доспећа увећан за сва продужења тог рока која банка очекује, као и за продужења која су већ настала.

34. Резерва за процењене губитке обрачунава се на основицу за обрачун ове резерве утврђену на начин из тачке 33. ове одлуке, и то као збир:

- 0% потраживања класификованих у категорију А,
- 2% потраживања класификованих у категорију Б,
- 15% потраживања класификованих у категорију В,
- 30% потраживања класификованих у категорију Г и
- 100% потраживања класификованих у категорију Д.

Банка је дужна да утврди износ потребне резерве за процењене губитке, који представља збир позитивних разлика између резерве за процењене губитке обрачунате у складу са овом одлуком и утврђеног износа исправке вредности билансне активе и резервисања за губитке по ванбилансним ставкама на нивоу дужника.

Потребна резерва за процењене губитке по билансној активи и ванбилансним ставкама представља одбитну ставку од капитала банке у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала банке.

Ако је износ исправке вредности билансне активе и резервисања за губитке по ванбилансним ставкама већи од износа резерве за процењене губитке обрачунатог на нивоу дужника, банка није обавезна да обрачуна потребну резерву за процењене губитке по билансној активи и ванбилансним ставкама.

35. Банка је дужна да Народној банци Србије тромесечно доставља извештаје о износу и класификацији своје билансне активе и ванбилансних ставки, као и о износу своје резерве за процењене губитке – и то на обрасцима које прописује Народна банка Србије.

Прелазне и завршне одредбе

36. За непокретности које нису стамбене, као и за непокретности које нису предмет пројектног финансирања – услови из тачке 29. став 1. одредба под 1), алинеје пета и шеста, ове одлуке потребни да се хипотека на тим непокретностима сматра адекватним средством обезбеђења – примењују се од 31. децембра 2012. године.

37. Банка је дужна да акте из тач. 5. и 24. ове одлуке усклади са одредбама те одлуке најкасније у року од два месеца од дана њеног

ступања на снагу и да их примени при класификацији билансне активе и ванбилансних ставки према стању на дан 31. децембра 2011. године.

Акте из става 1. ове тачке, као и њихове измене и допуне, банка је дужна да достави Народној банци Србије у року од 15 дана од дана њиховог доношења.

38. Даном ступања на снагу ове одлуке престаје да важи Одлука о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке ("Службени гласник РС", бр. 129/2007, 63/2008, 104/2009, 30/2010, 25/2011 и 45/2011).

39. Ова одлука објављује се у "Службеном гласнику РС" и ступа на снагу 31. децембра 2011. године.

ИО НБС бр. 94
12. децембра 2011. године
Београд

Председавајући
Извршног одбора Народне банке Србије
Г у в е р н е р
Народне банке Србије

Дејан Шошкић, с.р.